

2015 OCAK-MART DÖNEMİ BANKA KREDİLERİ EĞİLİM ANKETİ

Doç.Dr.Mehmet Emin Altundemir¹

Sakarya Akademik Danışmanı

Banka Kredileri Eğilim Anketi'nin 2015 yılı ilk çeyrek verileri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 10 Nisan 2015 tarihinde yayımlandı.

Banka Kredileri Eğilim Anketi, ekonomik büyümenin finansmanında önemli bir görev üstlenen banka kredilerindeki eğilimlerin izlenmesi amacıyla **üçer aylık** periyotlarla hazırlanmaktadır. Bu anket ile kredi arzını etkileyen koşullarda gerçekleşmiş ve gerçekleşmesi beklenen değişimler, bu değişimlerde rolü olduğu düşünülen faktörler ve kredi talebinin izlenmesi hedeflenmektedir.

Sektör toplam kredilerinin yaklaşık yüzde 80'ini sağlayan ve toplam içinde en yüksek paya sahip ilk 15 bankaya gönderilerek uygulanan ankette yer alan bankaların biri kamu, dokuzu özel, beşi ise yabancı sermayeli bankadır.

Ankette, işletmelere kullanılan krediler ve bireysel krediler için ayrı ayrı olmak üzere, öncelikle kredi standartlarının, kredi koşul ve kurallarının ve kredi talebinin geçmiş aydaki değişim yönü sorulmaktadır. Bunun ardından ise bu değişimi etkileyen faktörlerin önem derecesinin belirtilmesi istenmektedir. Faktörler irdelendikten sonra bankalara, aynı göstergelerin değişim yönlerine ilişkin gelecek üç ayı kapsayan beklentileri sorulmaktadır. Bankalardan alınan yanıtlar analize ağırlıklandırma yöntemi ile dâhil edilmektedir. Ağırlıklar, bankaların belirli kredi türlerindeki piyasa paylarına göre hesaplanmaktadır.

Yukarıda özetlenen yöntem çerçevesinde gerçekleştirilen Banka Kredileri Eğilim Anketi'nin Ocak-Mart 2015 dönemine ilişkin açıklanan sonuçlar, **2015 yılı ilk çeyrekteki gerçekleştirmeleri ve 2015 yılı ikinci çeyreğine ilişkin beklentileri** içermektedir. Buna göre Ocak-Mart 2015 döneminde, bankaların işletmelere verilen kredilerde ve bireysel kredilerde standartları sınırlı ölçüde sıkılaştırdığı, konut ve taşıt kredilerinde ise bir miktar gevşettiği görülmektedir. 2015 yılı ikinci çeyreğinde işletmelere kullanılan kredilerdeki sıkılaştırmanın devam edeceği, bireysel kredilerden konut ve taşıt kredilerinde standartların temelde aynı kalacağı ve diğer bireysel kredilerde ise gevşetileceği beklenmektedir.

Bunun yanı sıra **işletmelerin banka kredilerine olan talebi daralmış**, konut ve diğer bireysel kredilere olan talep artmış, taşıt kredilerinde ise azalmıştır. Bankaların fon sağlama imkânlarına bakıldığında ise yurt içi fonlama koşullarının önceki çeyrekte olduğu gibi sıkılaştırıldığı görülmektedir. 2014 yılı son çeyreğinde gevşetilen yurt dışı fonlama koşulları ise gerek fonlama maliyeti gerekse de diğer koşul ve kuralların etkisiyle 2015 yılı ilk çeyreğinde sıkılaştırılmıştır.

¹ Sakarya Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Cep: 0 506 627 3355 e-posta: altundemir@sakarya.edu.tr

2012 yılı ilk çeyreğinden bu yana işletmelere kullandırılan kredi türünde beklentiler ile gerçekleşmelerin genellikle aynı yönlü olduğu ancak sıkılaştırma beklenen bazı dönemlerde gerçekleşmenin gevşetme yönünde olduğu da gözlenmiştir. 2015 yılı ilk çeyreğinde bankaların genel olarak işletmelere kullandırılan kredilere uygulanan standartları sıkılaştırdığı görülmektedir. Bu sıkılaştırmada esas olarak genel ekonomik faaliyetlere ilişkin beklentiler ve risk algısına ilişkin faktörler etkili olmuştur. Bununla birlikte bankalar, 2015 yılı ilk çeyreğinde diğer bankaların rekabetinin standartlar üzerinde gevşetici etki yarattığını belirtmiştir.

Tablo 1: Genel olarak işletmelere verilen kredilere uygulanan standartlarda değişim bildiren bankaların net yüzde oranları (>0 = Gevşetme; <0 = Sıkılaştırma)

	2012				2013				2014				2015
	Mar	Haz	Eyl	Ara	Mar	Haz	Eyl	Ara	Mar	Haz	Eyl	Ara	Mar
GEÇEN ÜÇ AYDA													
Çok sıkılaştırıldı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biraz sıkılaştırıldı	12	12	37	13	0	0	0	5	7	1	0	17	3
Temelde aynı kaldı	74	88	63	87	100	97	100	95	93	85	100	83	97
Biraz gevşetildi	14	0	0	0	0	3	0	0	0	14	0	0	0
Çok gevşetildi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gerçekleşen Net Değişim % (*)	1	-12	-37	-13	0	3	0	-5	-7	13	0	-17	-3
Yanıtlayan Banka Adedi	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
GELECEK ÜÇ AYDA													
Çok sıkılaştırılacak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biraz sıkılaştırılacak	4	11	1	1	0	21	15	15	40	0	2	2	10
Temelde aynı kalacak	96	89	99	98	84	76	84	85	59	86	98	98	90
Biraz gevşetilecek	0	0	0	1	16	3	1	1	1	14	0	0	0
Çok gevşetilecek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beklenen Net Değişim % (*)	-4	-11	-1	0	16	-18	-15	-14	-39	14	-2	-2	-10
Yanıtlayan Banka Adedi	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15

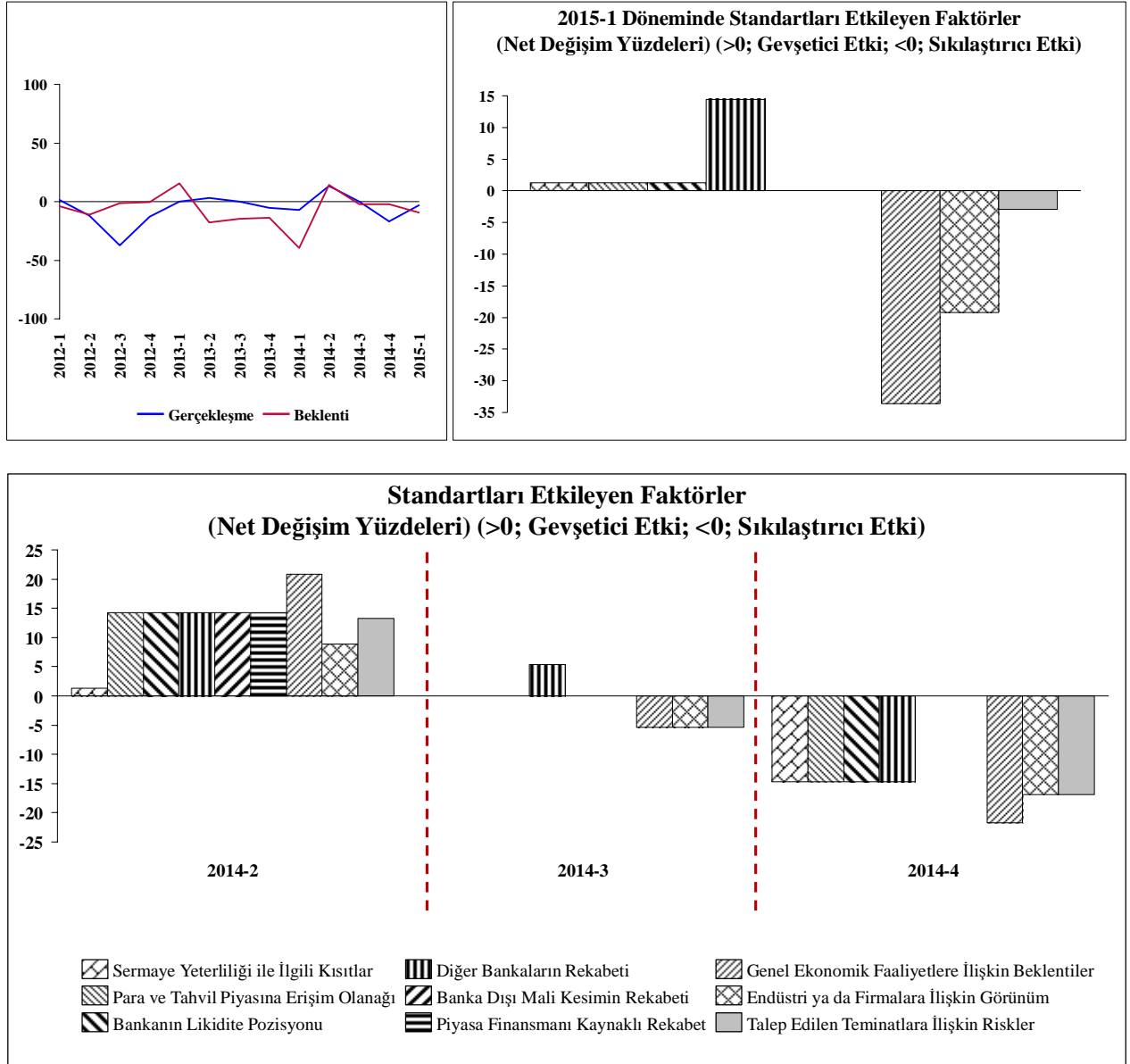
(*) Net Değişim Yüzdesi: (Biraz Gevşetme+Çok Gevşetme)-(Biraz Sıkılaştırma+Çok Sıkılaştırma)

Not: Tabloda rakam formatının ondalıksız alınmış olması nedeniyle, oranlar toplamı 100 'den farklı olabilmektedir.

Kaynak: TCMB

Şekil 1, bankaların genel olarak işletmelere verilen kredilere uyguladıkları standartları sıkılaştırdığını göstermektedir. Çizgi grafikte *gerçekleşme* söz konusu dönemde standartlarda meydana gelen değişimi ifade ederken *beklenti* ise aynı dönem için bankaların beklediği değişimi ifade etmektedir.

Şekil 1: Genel olarak işletmelere verilen kredilere uygulanan standartlarda değişim bildiren bankaların net yüzde oranları (>0 = Gevşetme; <0 = Sıkılaştırma) ve standartları etkileyen faktörler

Kaynak: TCMB

İşletmelere verilen kredilere uygulanan kredi koşul ve kurallarına bakıldığında, bankaların daha riskli olarak değerlendirdiği krediler üzerinden aldıkları kar marjlarını artırmaya devam ettiği, vade koşulları, kredi ya da kredi limitinin büyüklüğüne ilişkin koşulları ve kredi sözleşmesi özel koşullarını gevşettiği görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: İşletmelere verilen krediler: koşullar ve kurallar

FAKTÖRLER	Net değişim			
	2014-2	2014-3	2014-4	2015-1
A- FİYAT				
Ortalama Krediler Üzerindeki Kâr Marjı*	15	22	1	-2
Daha Riskli Krediler Üzerindeki Kâr Marjı*	-34	16	-17	-22
B- DİĞER DURUM VE ŞARTLAR				
Faiz Dışında Alınan Ücret ve Komisyonlar	-31	-1	-20	0
Teminat İhtiyacı	-5	12	-2	-2
Kredi Sözleşmesi Özel Koşulları	0	20	0	5
Vade	9	16	-4	23
Kredi ya da Kredi Limitinin Büyüklüğü	1	21	-2	19

Net Değişim Yüzdesi:(Biraz Gevşetme+Çok Gevşetme)-(Biraz Sıkılaştırma+Çok Sıkılaştırma)

Not: Tabloda rakam formatının ondalıksız alınmış olması nedeniyle, oranlar toplamı 100 'den farklı olabilmektedir.

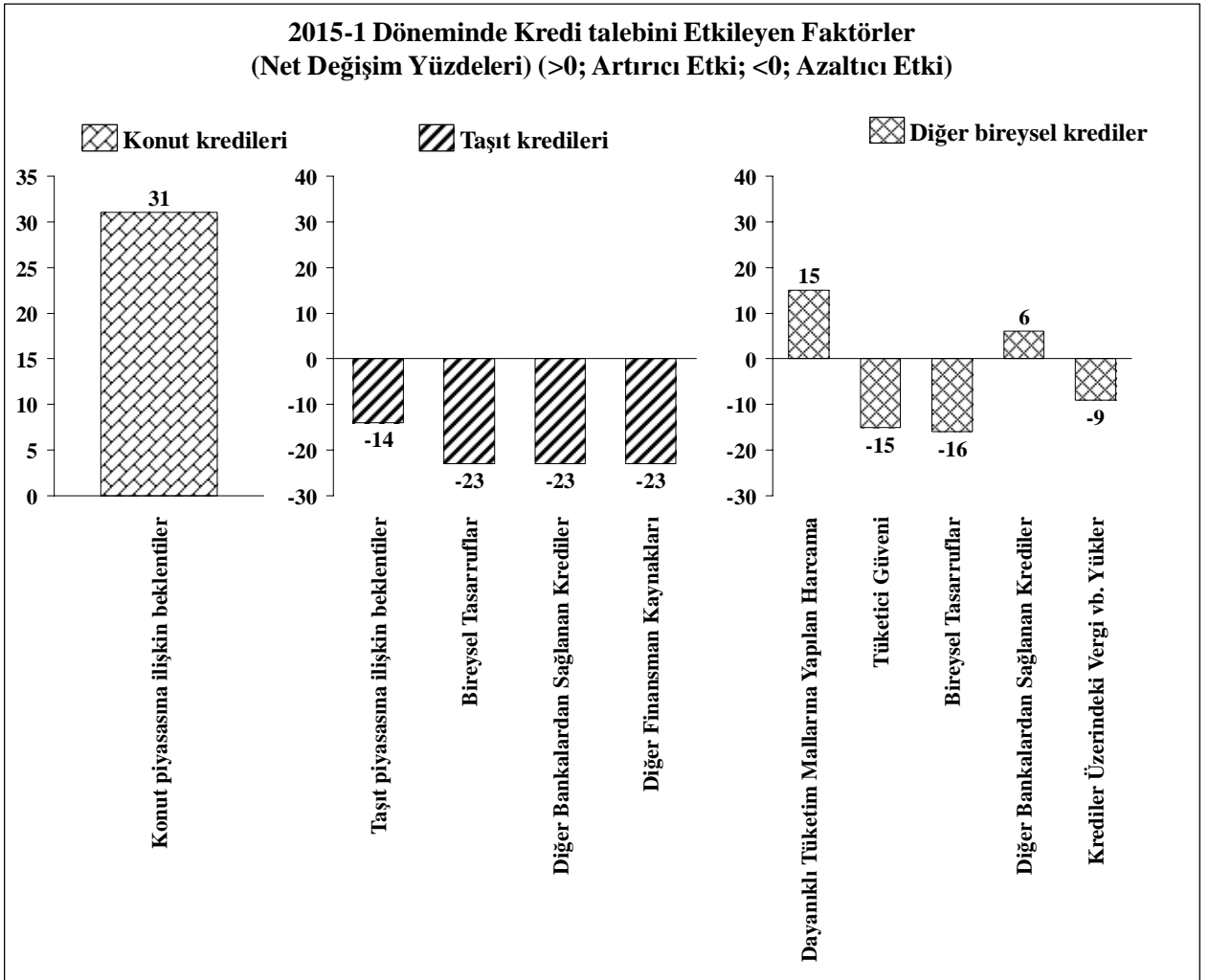
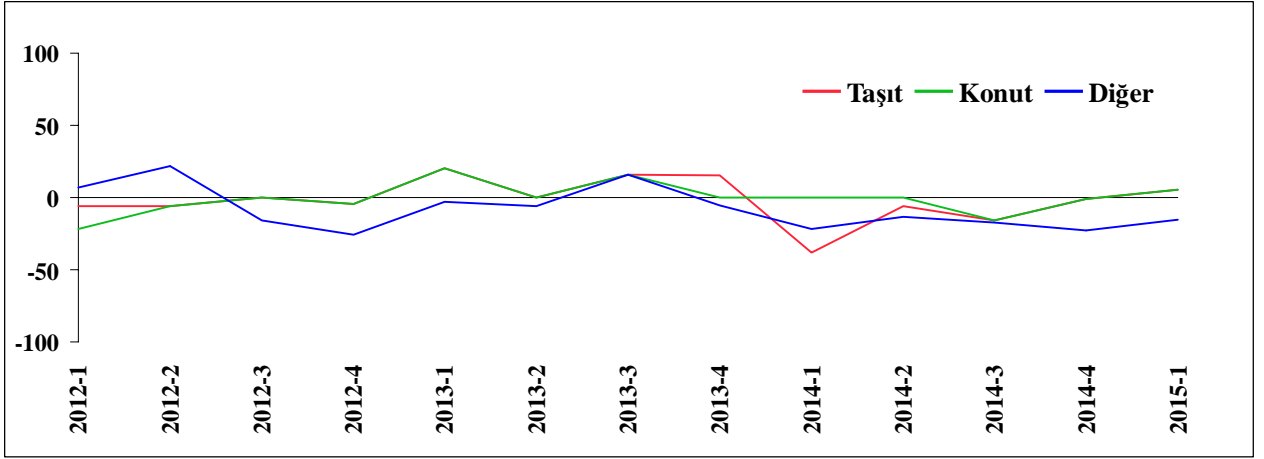
* (marj artırdı=koşul sıkılaştırdı, marj azaltıldı=koşul gevşetildi)

2015 yılı ilk çeyreğinde genel olarak işletmelerin banka kredilerine olan talebinin bir önceki çeyreğe kıyasla daraldığı görülmektedir. Bankalar, kredi talebindeki daralmanın temelinde sabit yatırımlar ile diğer bankalardan alınan kredilerin yattığını belirtmiştir. Bununla birlikte stok artırımını ve işletme sermayesi gereksinimi ile borcun yeniden yapılandırılması ve satıcıların peşin alımlarda uyguladığı iskonto ve kolaylıkların talebi artırıcı yönde etkisi olduğu da ifade edilmiştir. 2015 yılının ikinci çeyreğinde kredi talebindeki daralmanın devam edeceği beklenmektedir.

Bireysel kredilere uygulanan standartların değişimi incelendiğinde, konut ve taşıt kredilerinde standartların gevşetildiği, diğer bireysel kredilere uygulanan standartların ise sıkılaştırıldığı gözlenmiştir. Konut kredilerindeki standartların gevşetilmesi esas olarak banka dışı mali kesimin rekabeti olarak belirtilmiştir. Taşıt kredilerindeki standartların gevşetilmesi ise fon maliyetleri ve bilanço kısıtlamaları ile rekabet baskısına ilişkin faktörler kaynaklı olmuştur. Diğer bireysel kredilerde, bankaların rekabeti ile fon maliyetleri ve bilanço kısıtlamaları gevşetici yönde etki etse de, tüketicilerin kredi itibarı ve genel ekonomik faaliyetlere ilişkin beklentiler standartların sıkılaştırılması sonucunun doğmasına neden olmuştur. 2015 yılı ikinci çeyreğine ilişkin beklentilerin, konut ve taşıt kredilerine uygulanan standartların esas olarak değişmeyeceği ve diğer bireysel kredilere uygulanan standartların ise gevşetileceği yönünde olduğu görülmektedir.

Bankalar, 2015 yılı ilk çeyreğinde bireysel kredilere uygulanan koşul ve kuralları aynı bırakmayı tercih etmiştir.

Şekil 2: Bireysel kredi talebinde değişim bildiren bankaların net yüzde oranları (>0 = Arttı; <0 = Azaldı)

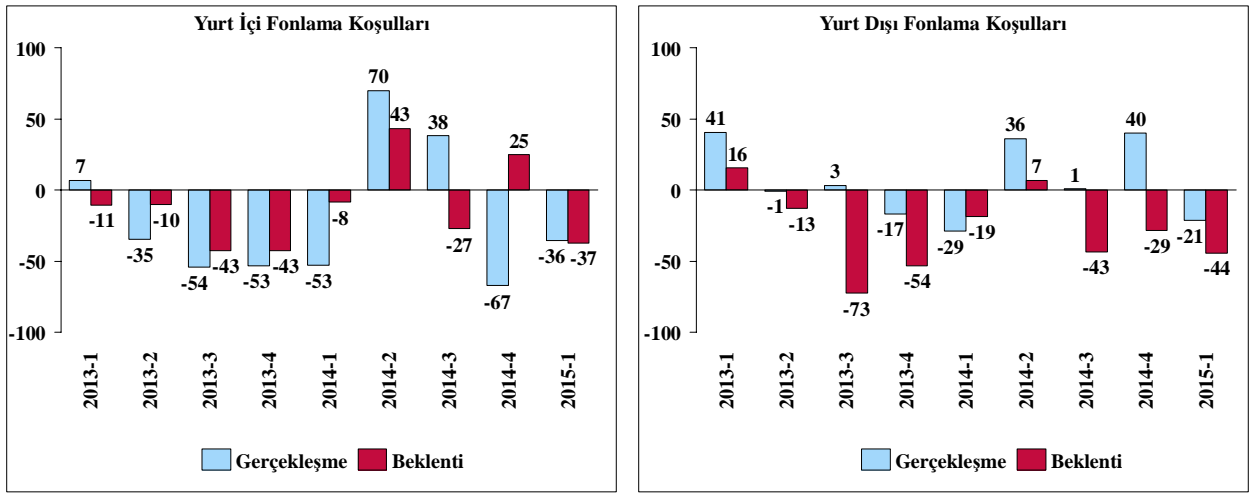
Kaynak: TCMB

2015 yılı ilk çeyreği itibarıyla konut ve diğer bireysel kredilere olan talepte artış yaşandığı tespit edilmiştir. Taşıt kredilerine olan talep ise azalmıştır. Konut piyasasına ilişkin beklentiler, konut kredilerine olan talebin artmasının ardındaki temel neden olarak gösterilmiştir. Taşıt kredilerine olan talebin azalması ise beklentilerin ve alternatif finansman

kullanımındaki talebin azaltıcı etkisinden kaynaklanmıştır. Diğer bireysel kredilere olan talepteki artışa, dayanıklı tüketim mallarına yapılan harcama ve diğer bankalardan sağlanan kredilerin artırıcı etkisi kaynaklık etmiştir. 2015 yılı ikinci çeyreğine ilişkin beklentiler, konut ve taşıt kredilerine olan talebin gerilemesi, diğer bireysel kredilere olan talebin ise artmaya devam edeceği yönündedir.

Son olarak bankaların fonlama koşullarını incelemek gerekirse, yurt içi fonlama koşullarının 2015 yılının ilk çeyreğinde sıkılaştırıldığı görülmektedir. Yurt dışı fonlama koşulları ise beklentilere paralel olarak fonlama maliyeti ve diğer koşul ve kuralların etkisiyle 2015 yılı ilk çeyreğinde sıkılaştırılmıştır. 2015 yılı ikinci çeyreğe ilişkin beklentiler de yurt içi ve yurt dışı fonlama koşullarındaki sıkılaştırmanın devam edeceği yönündedir (Şekil 3).

Şekil 3: Fonlama koşullarında değişim bildiren bankaların net yüzde oranları (>0 = Gevşeme; <0 = Sıkılaştırma)

Kaynak: TCMB